

var der ogsaa medregnet, hvad der var lagt ind under Hovedgaarden, og hvad der var udlagt til Huse, som man havde leiet bort — istedetfor at bortfæste (Hør!). Men den Slags statistiske Oplysninger, hvor man siger, at saa og saa meget Hartkorn er gaaet over til at være Selveiendom, naar en Deel af det er taget bort fra Bondestandens Brug og lagt ind under Hovedgaarde eller forvandlet fra Fæstegods til Leiegods, vil man dog ikke troe beviser synderligt, og jeg har ikke faaet nærmere opgivet, naagtet jeg engang før har bragt det for her i Salen, hvormegent af det Dvantum, som dengang blev nævnt, der kommer ind under denne Kategorie. Paa den sidste Rigsdag fremkom ligeledes den daværende Indenrigsminister, den nuværende ærede Rigsdagsmand for Aalborg Amts 2den Valgkreds (Killsch) med en lignende Opgivelse, og navnlig en Opgivelse af, hvormegent Fæstegods der var gaaet over til Selveiendom fra 1ste Januar 1850 til 1ste August 1851; men i det Tal, han anførte som afhændet, vare 262 Tdr. Hartkorn, der ogsaa vare opførte for et tidligere Tidsrum som afhændede, og altsaa opførte 2 Gange (Hør!). Der sagdes, at bemeldte Dvantum rigtignok ikke var afhændet i den nævnte Tid, men at der først i den Tid var udfæstet Skjoder derpaa. Naar man saaledes vil regne Hartkornet med i det Tidsrum, da det bliver afhændet, og ogsaa i det Tidsrum, da der bliver udfæstet Skjoder paa det, saa faaer man rigtignok et høiere Tal; men det er tvivlsomt, hvorvidt det bliver et begrundet Tal. De Uttringer, den samme ærede Minister spjædede til sine statistiske Optegnelser, gif ogsaa ud paa at anstille en Sammenligning mellem Fæstegaardshartkornet i det Hele og det Dvantum, som i dette Tidsrum var blevet bortsolgt. Men der nævnedes først, at Fæstegaardshartkornet beløb sig til Et Hundrede og Otteogfifvante og nogle Hundreder Tdr. Hartkorn, medens der senere er fremkommet Oplysninger, som bevise, at det bestaaer af Et Hundrede og Tretten Tusinder og nogle Hundrede Tønder, han opgav altsaa 5000 Tdr. mindre Fæstegaardshartkorn i Landet, end der virkelig er; men Forholdstallet, man faaer ud for det Solgte, bliver saaledes større. Dertil kommer, at han

i det, der var afhændet, nævnte baade det, der var afhændet under Gaarde og under Huse, hvormod det Tal, han i det Hele sammenlignede det med, var blot det Hartkorn, der laa under Gaarde. Man vil see, hvilken Forandring det vil gjøre, naar man kommer til at anstille rigtige Beregninger og rigtige Sammenligninger; thi, naar man siger, saameget er der afhændet, og da baade tager Gaardene og Husene med, hvormod man, naar man nævner, hvormegent der i det Hele er igjen, blot tager Gaardene med, vil man naturligviis faae større Procenter ud. Men denne Slags Beregninger vise sig dog virkelig at være saaledes, at man ikke kan bygge paa dem; idetmindste kan jeg ikke see, at der, naar man kan udpege saadanne Feiltagelser, kan bygges det Allermindste derpaa. I det Hele taget maa jeg med Hensyn til disse frivillige Overenskomster gjøre opmærksom paa en uhyre Feiltagelse, som man gjør sig skyldig i ved at regne, at alt det Fæstegods, der er solgt til Eiendom, er solgt ved frivillig Overenskomst; det er en uhyre Feiltagelse, thi der er ikke saa faa Godseiere, der have gjort sig det til Princip, at de ved Fæstledighed ikke ville bortfæste, men sælge til den Høiflydende, hvad enten det nu skeer underhaanden eller ved Auktioner, og vil da vedkommende Fæsters Arving have Fæstegaarden, kan han kun faae den som Eiendom og til den Præis, som Godseieren forlanger; men det vil man dog vist ikke kalde frivillig Overenskomst (En Stemme! jo! Tscherning: jo paa en Maade!). Det er en meget uegentlig Brug af Ordet frivillig at kalde dette frivillige Overenskomster. Naar man taler om frivillige Overenskomster, kan jeg kun erkjende dem for frivillige, hvor begge Parter staae lige over for hinanden, og kunne undlade at gaae ind paa Handelen; men jeg vil spørge, om Noget, der kjende Forholdene i Fæsteegnene, ville paastaae, at en af dødt Fæsters Arvinger kunne være tjente med at gaae ud af den Gaard, som deres Fædre igjennem en lang Tid have bragt fra noget meget Daarligt til det, den er, fra den Gaard, hvor de ere opdragne; om de, siger jeg, kunne være tjente med at gaae ud fra Fæstet, uden at de kunne faae noget andet Sted der paa,